

Läpi. meni

Kuntavaalien 2021
ehdokkaat ja valitut
ikäluokittain

1

Sini Ruohonen
Janika Takatalo
Arvi Tolvanen

LÄPI MENI

Kuntavaalien 2021 ehdokkaat ja valitut
ikäluokittain

Kuntavaalikevät 2021 oli koronan vuoksi varsin poikkeuksellinen.

Vaalien siirto huhtikuulta kesäkuulle pahenevan tautitilanteen vuoksi aiheutti sen, että kampanja-aika piteni merkittävästi. Vaalityötä jouduttiin tekemään totutusta poiketen – kontakteja tuli välttää, joten painopiste siirtyi toden teolla verkkoon ja erityisesti sosiaaliseen mediaan.

Tähän julkaisuun olemme keränneet perustietoa ehdokasasettelusta ja vaalituloksesta. Olemme keskittyneet erityisesti suurimpien (yli 100 00 asukkaan kaupunkien vaalitulokseen) ja rajanneet tarkastelun kuuteen suurimpaan eduskuntapuolueeseen.

Selvitys tarjoaa kiinnostavaa tietoa vaaliasetelmista: Minkä ikäiset ehdokkaat pääsivät listoille? Entäpä valtuustoihin? Kuinka sukupuolittuneita eri puolueet ovat? Miten kasvavien kaupunkien poliittinen valta jakaantuu puolueiden ja eri ikäluokkien välillä?

Ajatuspaja Toivon aiemmissa vaaliselvityksissä (kuntavaalit 2017 ja eduskuntavaalit 2021) on tarkasteltu samoja asioita, joten selvitysten sarja tarjoaa vertailutietoa jo useammista viime vuosien vaaleista.

Selvityksen on kirjoittanut allekirjoittaneen kanssa yhdessä VTM, tohtorikoulutettava Janika Takatalo. Julkaisun datan on Oikeusministeriöstä kerännyt ja grafiikaksi laatinut LuK Arvi Tolvanen, joka opiskelee tilastotieteitä Turun yliopistossa.

Turussa, etätöissä 11.1.2022

Sini Ruohonen

Toiminnanjohtaja, Ajatuspaja Toivo

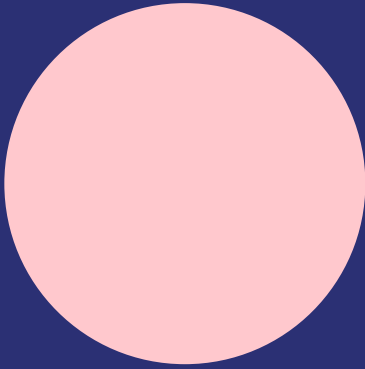

Julkaisija ja tekijänoikeuden haltija:
Kansallinen kulttuurisäätiö s.r. / Ajatuspaja Toivo

Taitto: Eetu Lehmusvaara

ISBN 978-952-7402-18-4 (PDF)

Johdanto	6
Ehdokkaiden ja valittujen osuudet suhteessa omaan ikäluokkaansa väestössä	10
Nuorten helpompi tulla valituksi suurissa kaupungeissa	15
Kolmannes valtuutetuista on iältään 30–49-vuotias	22
Eniten yliedustusta 50–64-vuotiaiden ikäluokassa	29
Seniori-ikäiset valittiin todennäköisemmin valtuutetuiksi suurissa kaupungeissa	36
Johtopäätökset	43

Johdanto

Nuorten ikäluokat pienenevät ja samalla heitä on suhteellisesti yhä vähemmän myös demokraattisina päätöksentekijöinä. Poliitikka kyllä kiinnostaa nuoria, mutta vaikuttamisen tavat ovat jo pitkään olleet murroksessa. Yhteen puolueeseen ja perinteiseen edustukselliseen vaikuttamiseen kiinnittymisen sijaan erilaiset ilmiöt ja suurempi kansalaisvaikuttaminen vetävät nuoria enemmän puoleensa.

Puolueet käyvätkin kovaa kilpaa niistä nuorista, jotka voisivat sitoutua ehdokkuuteen ja kerätä ikäluokkansa ääniä – varsinkin suurimmissa kaupungeissa. Suurten kaupunkien väki on suhteellisen nuorta ja puolueiden kannatuksen kannalta on aivan kriittistä voittaa isoissa kaupungeissa nyt ja tulevaisuudessa.

Ruuhkavuosia elävien aikuisten aika on kortilla. Työn, perheen, harrastusten ja poliittisen vaikuttamisen yhdistelmä on monen hektiseen arkeen liikaa. Tämän selvityksen valossa ikäluokan 30-49-vuotiaat edustus on kuitenkin hyvä sekä listoilla että valtuustoissa.

Varttuneemmilla keski-ikäisillä aikaa alkaa taas jo olla aikaa politiikalle, ja se näkyykin ehdokasasettelussa. Ikäluokassa 50-65-vuotiaat ehdokkaita ja valtuutettuja on eniten suhteessa ikäluokan osuuteen väestöstä.

Osa senioreista on vielä hyvin aktiivisia ja mukana politiikassa, kun taas osa on jo jättäytymässä pois yhteiskunnallisista tehtävistä. Ikäluokasta melko harva enää lähtee ehdolle vaaleihin, mutta ehdolle lähtevät tulevat kuitenkin melko hyvin valituiksi etenkin suurissa kaupungeissa, sillä heidän omasta ikäluokastaan löytyy uskollisimmat äänestäjät.

Koronan pidentämä vaalikevät

Vuoden 2021 kuntavaaleja leimasi etenkin korona ja vaalien siirto. Vaalien piti alun perin olla huhtikuussa, mutta vain muutama päivä ennen ehdokasasettelun päättymistä ne päätettiin siirtää kesäkuulle, sillä terveysturvallisia vaaleja ei vielä ennen laajaa rokotuskattavuutta voitu varmistaa.

Puolueet olivat lopulta vaalien siirrosta perussuomalaisia lukuun ottamatta melko saman mielisiä. Monelle puolueelle vaalien siirto antoi aikaa hankkia lisää ehdokkaita, mikä oli ollut korona-ajassa tavallista vaikeampaa. Joillekin puolueille gallupit ehtivät kahdessa kuukaudessa muuttua suosiollisemmiksi ja toisille heikommiksi.

Poikkeuksellisena aikana käytyjen vaalien äänestysprosentti jäi historiallisen alhaiseksi ollen 55,1. Ennakkoäänestysaika oli kaksi viikkoa, mikä nosti ennakkoon äänestäneiden osuuden 33 prosenttiin. Korona-ajan kampanjointi painottui yhä enemmän perinteiseen ja sosiaaliseen mediaan, kun tilaisuudet ja toritapahtumat olivat mahdollisia vasta juuri ennen äänestysaikaa.

Kuuden suurimman puolueen vaalitulos

Olemme koonneet tähän julkaisuun aineistoa ja analyysia vuoden 2021 kuntavaaleista. Tiedot on kerätty Oikeusministeriön tuottamasta avoimesta vaalidatasta.

8

Tarkastelu on rajattu suurimpiin eduskuntapuolueisiin; keskust, kokoomus, perussuomalaiset, SDP, vasemmistoliitto ja vihreät. Huomioon analyysissa on otettu yli 100 000 asukkaan kaupungit, joita Suomessa ovat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio. Näissä kaupungeissa asuu yhteensä yli 2,1 miljoonaa asukasta, eli lähes 40 prosenttia suomalaisista ja näiden väkiluku on pääosin kasvusuuntainen.

Suurimman prosenttiosuuden äänistä sai kokoomus (21,4 %), toiseksi tuli SDP (17,7 %). Eniten valtuustopaikkoja sai määrällisesti Keskusta (2448 paikkaa).

Erityisenä huomionkohteena tässä julkaisussa ovat eri ikäluokat. Olemme jakaneet ehdokkaat seuraaviin ryhmiin: 18–29-vuotiaat nuoret, 30–49-vuotiaat ruuhkavuosia elävät nuoremmat keski-ikäiset, 50–64-vuotiaat varttuneemmat keski-ikäiset sekä yli 65-vuotiaat seniorit.

Ikäluokkajaon perusteena on nuorempien osalta nuorisolaki ja senioreiden osalta yleinen eläköitymisikä. Keski-ikäisten kaksi ikä-

luokkaa ovat selkeästi suurimmat, mutta 50 ikävuoden rajapyykki oli osuva valinta, koska se oli näissäkin vaaleissa ehdokkaiden mediaani-ikä. Jaottelun ongelma on ikäluokkien väliset kokoerot, joten mielekästä ei ole niinkään verrata niitä toisiinsa vaan ehdokasasettelun ja valittujen valtuutettujen määrän suhdetta väestöpohjaan ja tarkastella puolueiden välisiä eroja.

Naisten osuus kuntavaaliehdokkaista oli 39,7 prosenttia ja valituista valtuutetuista 40,1 prosenttia. Naisten osuus valtuutetuista ylitti ensi kertaa 40 prosentin rajan. Valittujen valtuutettujen keski-ikä on nyt 50,8 vuotta ja nuorten 18–29-vuotiaiden osuus valtuutetuista väheni 0,1 prosenttiyksiköllä viime kuntavaaleihin verrattuna.

Alle 30-vuotiaat ovat eniten aliedustettuina suhteessa ikäluokan ehdokkaiden osuuteen. Alle 30-vuotiaiden osuus valtuutetuista on 5,6 prosenttia. Tähän on jatkossa tärkeä kiinnittää vielä enemmän huomiota, jotta edustuksellinen kuntademokratia on myös tulevaisuudessa turvattu.

Ehdokkaiden ja valittujen osuudet suhteessa omaan ikäluokkaansa väestössä

10

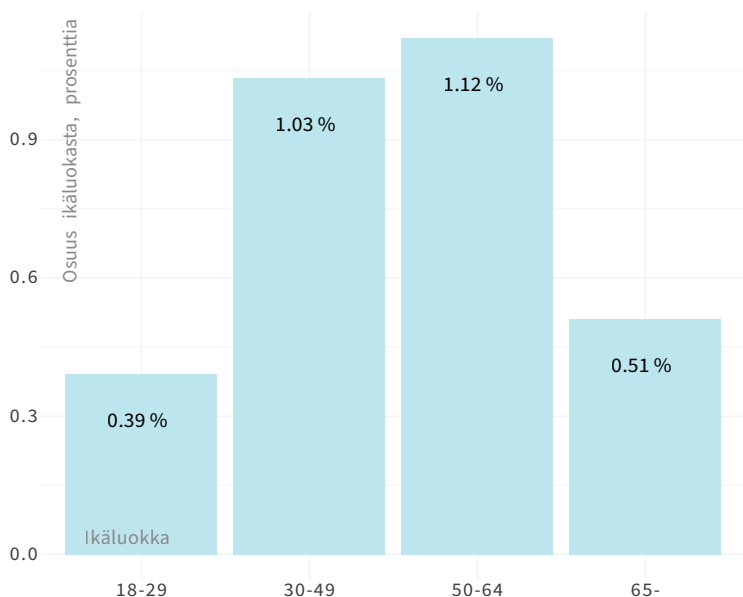
Vuoden 2021 kuntavaaleissa asetettiin yhteensä koko maassa 35 627 ehdokasta. Kaikista ehdokkaista 85 prosenttia eli 30 267 oli kunnan suurimman eduskuntapuolueen listoilla.

Ehdokkaita oli suhteessa omaan ikäluokkaansa eniten 50–64-vuotiaiden ikäluokassa (Kuvio 2A.) Nuorten aliedustus ehdokasasettelussa havaittiin myös vuoden 2017 kuntavaaleissa (ks. Ajatuspaja Toivon selvitys Ehdokkaiden kaupunkikannatus (2018)).

Tarkastelemme myöhemmin tarkemmin, millainen nuorten osuus ehdokkaista oli eri puolueissa. Toki on todettava, että myös seniori-ikäisissä ehdokkaiden osuus on suhteessa koko ikäluokkaan huomattavasti pienempi työikäisiin verrattuna. Tilannetta selittää se, että tähän ikäluokkaan kuuluu paitsi iso joukko aktiivisia senioreita, jotka saattavat olla työelämässäkin, mutta myös iso joukko vanhusväestöä, joilla ei ole edellytyksiä toimia ehdokkaana.

Ehdokkaiden osuus suhteessa ikäluokan kokoon, prosenttia

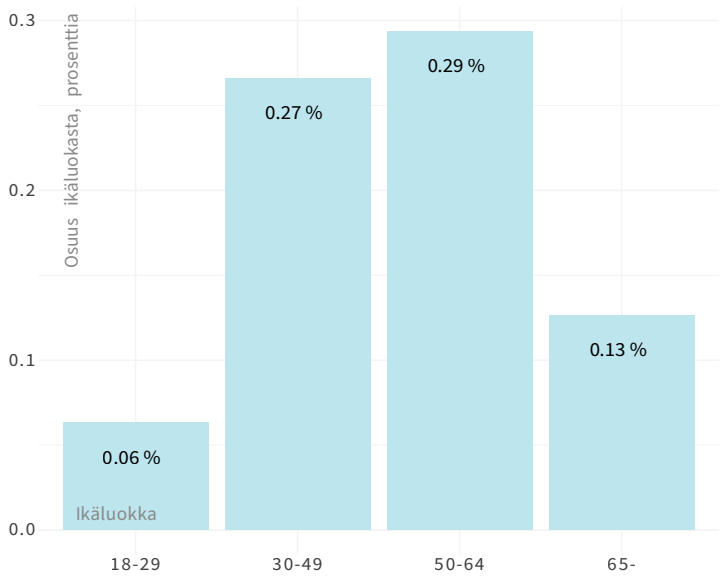
11

Kuvio 2A

**Valtuutettujen osuus suhteessa ikäluokan kokoon,
prosenttia**

12

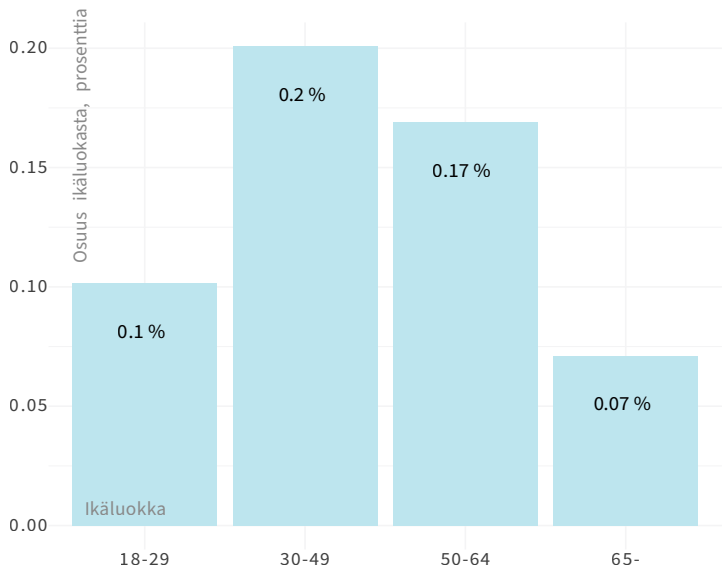

Kuvio 2B

Jos nuoret ovat aliedustettuina ehdokkaissa, on heidän suhteellinen osuus ikäluokkaansa nähden sitäkin heikompi valtuutettujen joukossa, kuten Kuvio 2B osoittaa. Kuvioiden A ja B vertailu osoittaa, että muuten valtuutettujen jakaantuminen ikäluokittain on lähes identtinen ehdokasasetteluun nähden.

Kuviossa 2C on verrattu eri-ikäisten ehdokkaiden määrää suhteessa heidän osuuteensa väestössä rajattuna tarkasteluun maan yhdeksän suurinta kaupunkia.

**Ehdokkaiden osuus suhteessa ikäluokan kokoon, prosenttia
yli 100 000 asukkaan kaupungit**

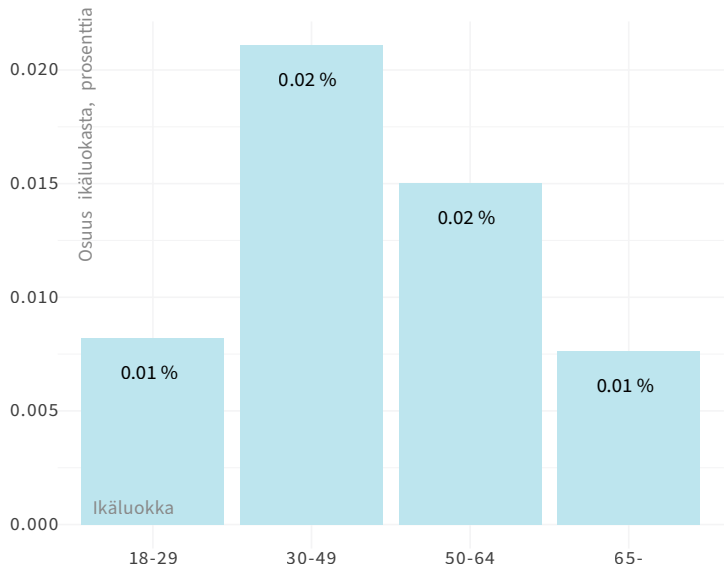
13

Kuvio 2C

Koko maan tilanteeseen verrattuna suurimmissa kaupungeissa ehdokkaita oli suhteessa omaan ikäluokkaansa selvästi enemmän 30–49-vuotiaiden joukossa ja vähemmän yli 65-vuotiaiden ikäluokassa. Vaikka nuorten osuus väestöstä on selvästi suurempi suurissa opiskelijakaupungeissa, jäi nuorten edustus ehdokasasettelussa kuitenkin selvästi alakanttiin.

Kuviossa 2D näkyy suurimpien kaupunkien valtuutettujen jakaantuminen neljään eri ikäluokkaan suhteessa väestöpohjaan.

**Valtuutettujen osuus suhteessa ikäluokan kokoon, prosenttia
yli 100 000 asukkaan kaupungit**

14

Kuvio 2D

Toisin kuin koko maassa (Kuvio 2D), 30–49-vuotiaiden valtuutettujen joukko on selvästi parhaiten edustettuna suurimmissa kaupungeissa. Näyttääkin siltä, että varsinkin kaupunkipolitiikassa kysyntää on erityisesti ruuhkavuosi-ikäisille ehdokkaille, sillä läpimeno on ollut todennäköisintä juuri tässä ikäluokassa.

Nuorten helpompi tulla valituksi suurissa kaupungeissa

15

Tässä luvussa tarkastelun kohteena on nuorten 18–29-vuotiaiden ehdokkaiden ikäluokka kuudessa suurimmassa eduskuntapuolueessa. Vertailemme koko maan ehdokasmääriä ja valtuustoon valittuja puolueittain koko maassa sekä erikseen suurimmissa kaupungeissa.

Kaikista suomalaisista, myös ei-äänestysikäiset huomioiden (v. 2020 tilastointiin perustuen¹) tähän nuorten ikäluokkaan kuului 778 967 ihmistä eli 14,1 % koko väestöstä.

Koko maassa asetetuista kuntavaaliehdokkaista (30 267) tähän ikäluokkaan kuului 2553 ehdokasta. Eli 8,4 % ehdokkaista osui 18–29-vuotiaiden ikähaarukkaan. Suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa ehdokkaita asetettiin yhteensä 4849, joista nuorten ikäluokkaan kuului 614 henkilöä eli 12,7 prosenttia. Valtuutetuista koko maassa 5,5 % kuuluu tähän ikäluokkaan ja suurissa kaupungeissa 11 %.

¹ https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11rd.px/table/tableViewLayout1/

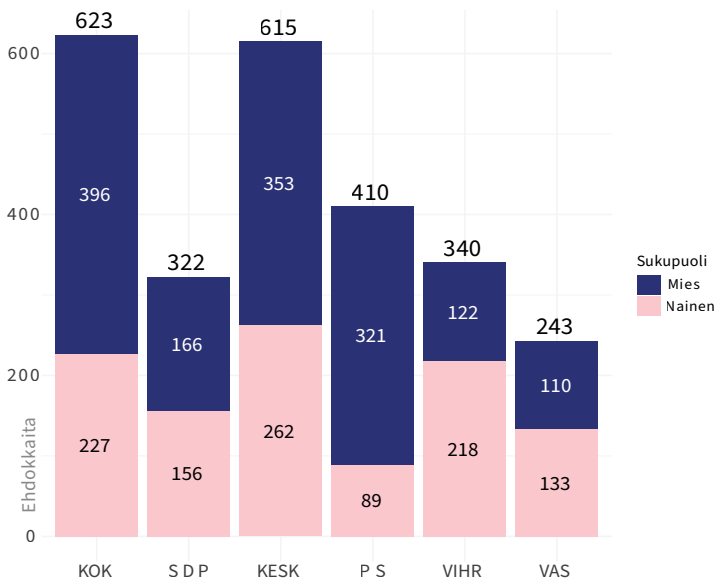
Koko maa

Eniten ehdokkaita nuorten ikäluokassa asettivat puolueista kokoomus ja keskusta (Kuvio 3H). Kokoomus asetti 623 ehdokasta, joista miehiä oli 396 (63,6 %) ja naisia 227 (36,4%). Keskusta asetti nuoria ehdokkaita yhteensä 615, joista miehiä oli 353 (57,4 %) ja naisia 262 (42,6 %).

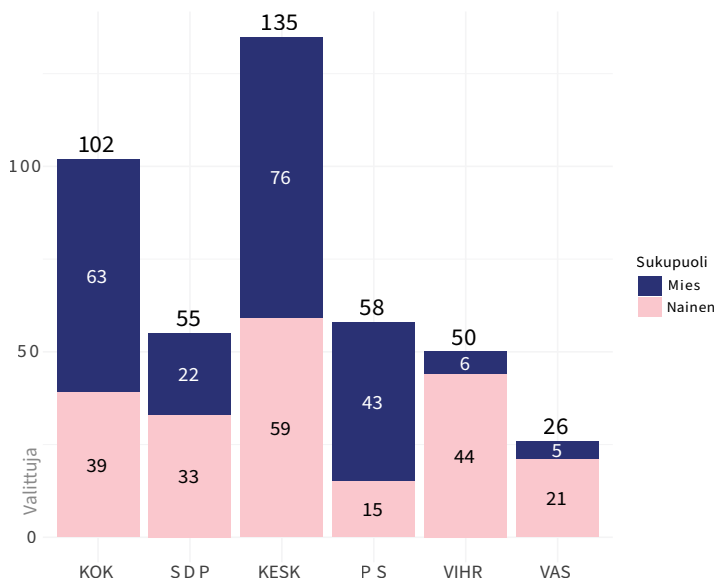
Vähiten puolueista nuoria ehdokkaita asettivat vasemmistoliitto (243 ehdokasta) ja SDP (322 ehdokasta). Näiden puolueiden ehdokkaiden sukupuolijakaumat olivat kuitenkin tässä ikäluokassa tasaisimmat. Eniten vinoutunut sukupuolijakauma oli vihreillä (64,1 % naisia) ja perussuomalaisilla (78,3 % miehiä). Nuoria naisia näyttäisi olevan vaikeampi saada ehdolle, mutta he kuitenkin pärjäävät nuorten ikäluokassa vähän paremmin kuin muissa ikäluokissa.

16

Ehdokkaat ikäluokka 18-29 puolueittain ja sukupuolittain

Valitut ikäluokka 18-29 puolueittain ja sukupuolittain

17

Kuvio 31

Kun katsotaan ikäluokan 18–29 valtuutetuiksi valittuja, oli heitä koko maassa yhteensä 426 henkeä (5,5 % valituista). Nuoret ovat vähiten edustettu ikäluokka valtuustoissa, sillä vain 0,05 % koko ikäluokasta istuu valtuutettuina. Nuoria ehdokkaita myös oli määrittäisesti vähiten, mutta se ei lisännyt heidän todennäköisyyttään tulla valituksi. Nuorista ehdokkaista koko maassa valituksi tuli 16,7 %, mikä oli huonoin prosentti kaikista tässä katsauksessa tutkituista ikäluokista.

Nuorten ajatellaan usein äänestävän nuoria ja samalla heidän äänestysprosenttinsa on muuta väestöä alhaisempi. Tämä saattaa selittää nuorten heikommän edustuksen valtuustoissa ja myös sen, miksi heitä on puolueiden listoilla muuta väestöä vähemmän.

Eniten valituiksi nuoria tuli keskustan riveistä (135 henkeä), joista miehiä oli 56,3 % ja naisia 43,7 %. Vähiten nuoria valituksi tuli vasemmistoliitolta, joka myös asetti nuoria ehdokkaita vähiten (Kuvio 3I).

Ehdokkaiden määrä kulki siis melko hyvin käsi kädessä valtuustoihin valittujen määrien kanssa. Miehiä tuli valituksi selvästi enemmän kuin naisia kokoomuksen, keskustan ja perussuomalaisten riveistä. Naisia tuli valituksi selvästi eniten vihreiden, vasemmiston ja SDP:n riveistä.

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Kokoomus asetti eniten nuoria ehdokkaita 18–29-vuotiaiden ikäluokassa, valituksi tuli silti tässä ikäluokassa koko maassa eniten keskustan ehdokkaita.
- Sukupuolijaoltaan tasaisimman ehdokasjoukon tässä ikäluokassa onnistui keräämään SDP, suurin vinouma oli perussuomalaisissa.
- Nuorten ikäluokasta valituksi tulleista suurin sukupuolivinouma oli vihreillä ja vasemmistoliitolla, joiden valtuutetuista yli 80 % on naisia.

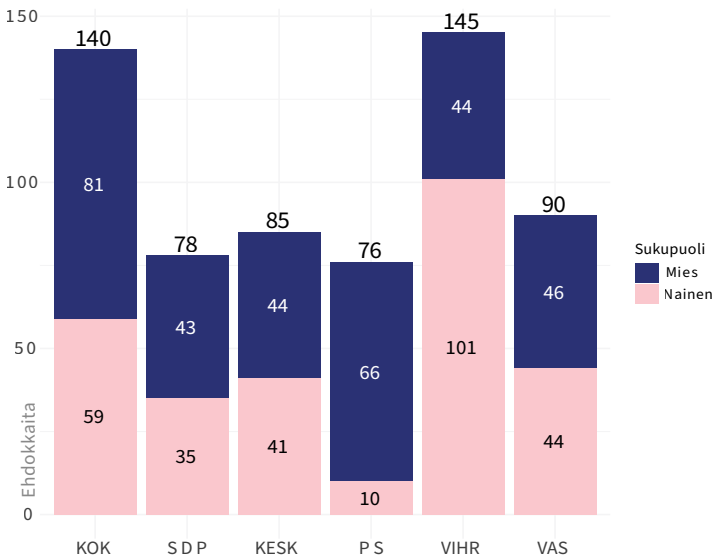
Suuret kaupungit

Kun rajausta tehdään suurimpiin yli 100 000 asukkaan kaupunkeihin, näyttävät tilastot erilaisilta. Eniten ehdokkaita 18–29-vuotiaiden ikäluokassa suurissa kaupungeissa asetti vihreät (145 ehdokasta) ja kokoomus (140 ehdokasta), vähiten perussuomalaiset (76 ehdokasta) ja SDP (78 ehdokasta).

Sukupuolten tasapaino nuorissa ehdokkaissa toteutui suurissa kaupungeissa suurella osalla puolueista tasaisemmin kuin koko maan osalta. Eniten vinoumaa oli vihreillä (69,7 % naisia) ja perussuomalaisilla (86,8 % miehiä)

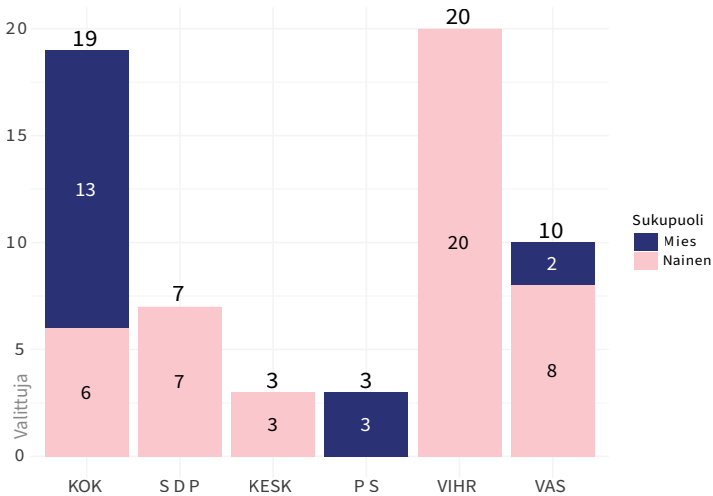
Ehdokkaat ikäluokka 18-29 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

19

Kuvio 3J

Valitut ikäluokka 18-29 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

20

Kuvio 3K

Suurissa kaupungeissa nuorten ikäluokasta valtuutetuiksi valittiin 62 henkeä (11,0 %). Prosentuaalisesti nuoria on siis suurten kaupunkien valtuutetuista tuplasti verrattuna koko maahan, vaikka lukumäärällisesti heitä on selvästi vähemmän.

Eniten nuoria suurissa kaupungeissa läpi meni vihreiltä (20 henkilöä) ja he kaikki olivat naisia. Toiseksi eniten nuoria ehdokkaita läpi meni kokoomukselta (19 henkilöä), joista miehiä 68,4 % ja naisia 31,6 %. Suurissa kaupungeissa vähiten puolueista nuoria meni läpi perussuomalaisilta (3 henkilöä, joista kaikki miehiä) sekä keskustalta (3 henkilöä, joista kaikki naisia).

Tilanne oli siis keskustalla päinvastainen verrattaessa koko maata ja suuria kaupunkeja, sillä koko maan osalta keskustan riveistä meni läpi määrällisesti eniten nuoria ja suurten kaupunkien osalta vähiten nuoria, mikä toki heijastelee puolueen kokonaiskannatusta suurissa kaupungeissa.

Suurissa kaupungeissa 18–29-vuotiaiden ikäluokan ehdokkaista valituksi tuli yhteensä 10,1 %. Todennäköisintä valituksi tuleminen oli vihreiden (13,8 %) ja kokoomuksen (13,6 %) listoilta. Toki tässäkin sukupuoli näytteli merkittävää roolia, sillä vihreistä joka viides nainen tuli valituksi (19,8 % ehdokkaista) kun taas vihreistä miesehdokkaista valituksi ei tullut yhtäkään alle 30-vuotiasta. Nuorista naisista vielä hieman vihreitäkin todennäköisempää oli tulla valituksi demarien riveistä (20,0 % ehdokkaista), mikä saattoi johtua siitä, että heitä oli myös vihreitä naisia vähemmän ehdolla ja näin he erottuivat ehdokasjoukosta paremmin. Nuorista miehistä ehdottomasti todennäköisintä oli tulla valituksi kokoomuksen riveistä (16,0 % nuorista miesehdokkaista tuli valituksi).

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Sukupuolten tasapaino nuorissa ehdokkaissa toteutui suurissa kaupungeissa valtaosalla puolueista tasaisemmin kuin koko maan osalta. Tosin paljon vinoumaa oli silti vihreillä (69,7 % ehdokkaista naisia) ja perussuomalaisilla (86,8 % ehdokkaista miehiä).
- Keskustan nuorena ehdokkaana oli tarkastelluista puolueista vaikeinta päästä läpi suurissa kaupungeissa, vaikka koko maan osalta tilanne oli päinvastainen.
- Yleisesti nuorten ikäluokasta on muita ikäluokkia vaikeampi tulla valituksi, mutta suurissa kaupungeissa se on kuitenkin suhteellisesti hieman todennäköisempää.
- Suurissa kaupungeissa oli yhtä todennäköistä tulla valituksi 18–29-vuotiaiden ikäluokasta kuin 50–64-vuotiaiden ikäluokasta (10,1 % ehdokkaista tuli valituksi).

Kolmannes valtuutetuista on iältään 30–49-vuotias

22

Tässä luvussa tarkastellaan niin kutsuttuja ruuhkavuosia elävien 30–49-vuotiaiden ehdokkaiden vaalimenestystä kuudessa suurimassa eduskuntapuolueessa. Kaikista suomalaisista, myös ei-äänestysikäiset huomioiden (v. 2020 tilastointiin perustuen) tähän ikäluokkaan kuului 1 385 182 ihmistä. Eli noin neljännes koko väestöstä.

Koko maassa asetetuista kuntavaaliehdokkaista (30 267) tähän ikäluokkaan kuului 12 175 ehdokasta. Eli 40,2 % kuntavaalien ehdokkaista osui 30–49-vuotiaiden ikähaarukkaan. Suurissa kaupungeissa ehdokkaita asetettiin yhteensä 4 849, joista tähän ikäluokkaan kuului 2 187 henkilöä eli lähes puolet (45,1 %). Valtuutetuista koko maassa tähän ikäluokkaan kuuluu 41,9 % ja suurissa kaupungeissa 48,5 %.

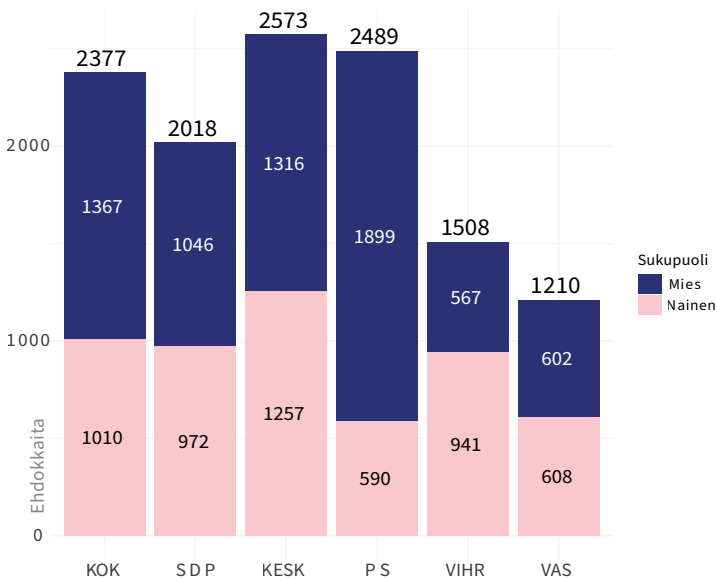
Koko maa

Keskustalla, perussuomalaisilla ja kokoomuksella oli kuntavaaleissa eniten 30–49-vuotiaita ehdokkaita (kuvio 4H). Valtuutettujen määrässä keskusta on koko maan suurin puolue kaikissa tämän selvityksen ikäluokissa.

Koko maan ehdokasasettelun tarkastelu osoittaa, että kaikilla muilla paitsi vihreillä ja perussuomalaisilla sukupuoli jakauma oli ikäluokan ehdokkaissa tasainen. Perussuomalaisissa miesehdokkaita oli 30–49-vuotiaissa kolme neljästä. Vihreissä taas painotus oli selkeästi toisin päin – lähes kaksi kolmasosaa listalla oli tässä ikäluokassa naisehdokkaita.

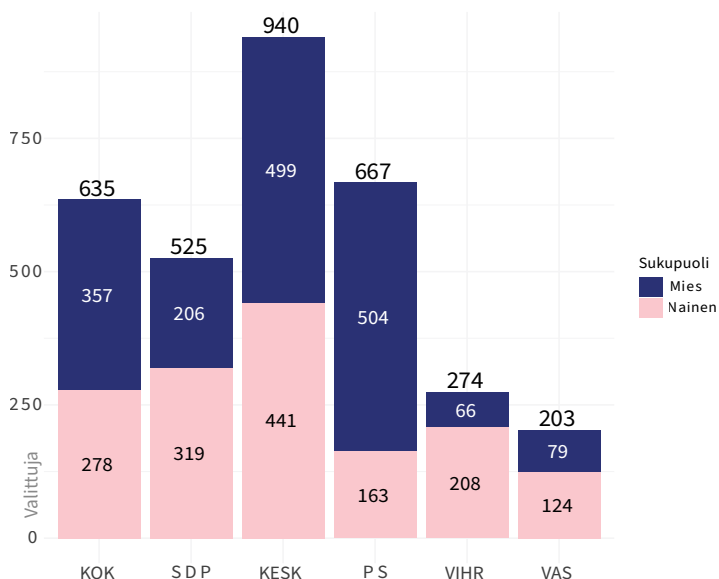
Ehdokkaat ikäluokka 30-49 puolueittain ja sukupuolittain

23

Kuvio 4H

Valitut ikäluokka 30-49 puolueittain ja sukupuolittain

24

Kuvio 4l

Kun tarkastelu siirretään valittuihin valtuutettuihin koko maassa (Kuvio 4l), huomataan sukupuolijaon noudattelevan melko hyvin ehdokasasettelua. Huomionarvoista on, että vihreiden vinouma voimistui vaalituloksessa – eli 30–49-vuotiaat naiset saivat miehiin verrattuna suhteessa enemmän paikkoja kuin mitä heidän osuutensa oli listoilla. Myös vasemmistoliitossa naiset kasvattivat vaalituloksessa kannatustaan ehdokasasetteluun nähden.

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Yli 40 % kaikista kuntavaaliehdokkaista oli iältään 30–49-vuotias.
- Perussuomalaisista 30–49-vuotiaista kuntavaaliehdokkaista ja valtuutetuista vain joka neljäs on nainen.
- Vihreissä 30–49-vuotiaat naiset olivat yliedustettuina ehdokasasettelussa ja puolueen valtuutetuista vielä suurempi osuus on naisia.

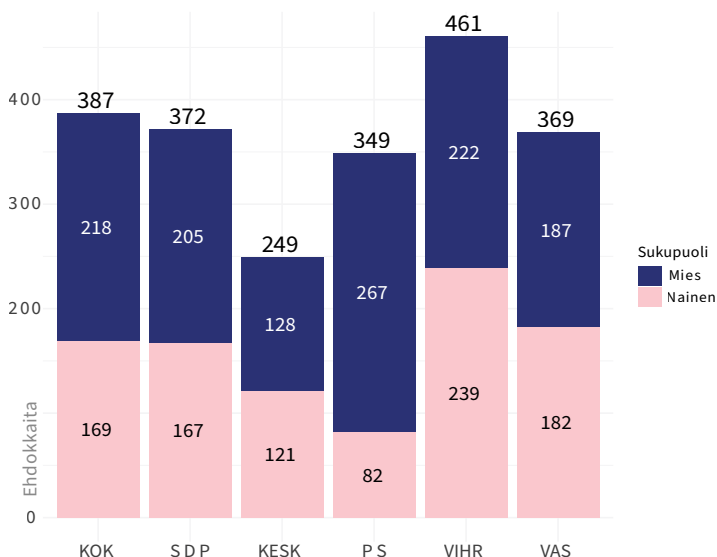
Suurimmat kaupungit

Rajattuna tarkastelu suurimpiin kaupunkeihin, huomataan, että 30–49-vuotiaiden menestys on hyvin erilaista kuin koko maassa.

Suurimpien kaupunkien listoilla vihreät keräsivät eniten tämän ikäluokan ehdokkaita. Kun koko maassa vihreiden painotus ehdokasasettelussa oli kallellaan naisiin, kaupungeissa sukupuolijako oli tasainen. Sukupuolijako oli kaikilla muilla puolueilla hyvin tasainen paitsi perussuomalaisilla.

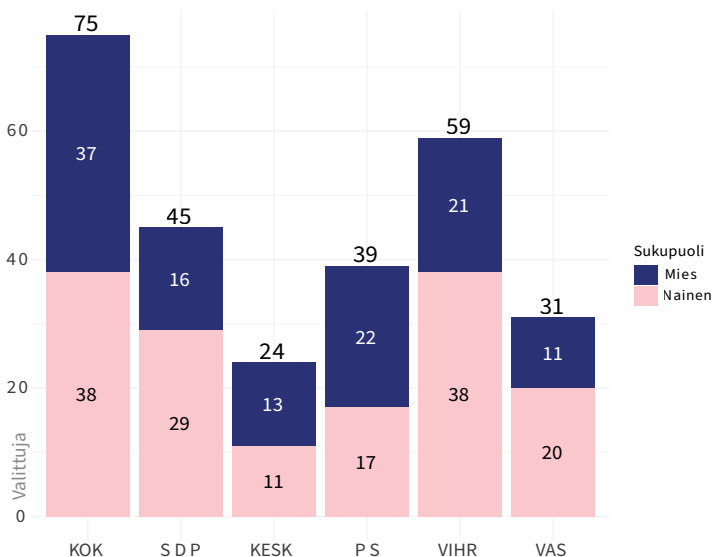
Ehdokkaat ikäluokka 30-49 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

26

Kuvio 4J

Valitut ikäluokka 30-49 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

27

Kuvio 4K

Suurimpien kaupunkien valtuustoissa on selvästi eniten 30-49-vuotiaita kokoomuslaisia. Määrä on lähes kaksinkertainen SDP:n vastaavaan ikäluokkaan verrattuna. Toiseksi eniten tässä ikäluokassa on vihreiden valtuutettuja. Vaikka keskustan valtuutettujen määrä 30-49-vuotiaissa on koko maassa selvästi suurempi kuin muilla puolueilla (kuvio 4I), on suurimmissa kaupungeissa keskustalaisia valtuutettuja alle 30.

SDP:n ja vihreiden 30-49-vuotiaat nais ehdokkaat menestyivät kaupungeissa paremmin kuin miehet. Perussuomalaisten valtuustoryhmissä sukupuolijako on suurimmissa kaupungeissa paljon tasaisempi kuin koko maassa, vaikka ehdokasasettelussa miehet saivat huomattavasti enemmän listoilla tilaa.

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Vihreiden ehdokasasettelussa 30–49-vuotiaiden ehdokasjoukko oli suurimmissa kaupungeissa puolueiden välisessä vertailussa suurin.
- Kokoomuslaisten 30–49-vuotiaiden valtuutettujen määrä on suurimmissa kaupungeissa selvästi suurempi kuin muilla puolueilla.
- Perussuomalaisten 30–49-vuotiailla naisehdokkailla oli suurimmissa kaupungeissa paremmat mahdollisuudet päästä läpi kuin saman ikäluokan miesehdokkailla.

Eniten yliedustusta 50–64-vuotiaiden ikäluokassa

29

Tässä luvussa tarkastelussa on 50–64-vuotiaiden ikäluokka. Kaikista suomalaisista, myös ei-äänestysikäiset huomioiden, tähän varttuneiden keski-ikäisten ikäluokkaan kuului 1 072 180 ihmistä eli lähes viidennes (19,4 %) koko väestöstä.

Koko maassa asetetuista kuntavaaliehdokkaista (30 267) tähän ikäluokkaan kuului 10 255 ehdokasta. Siis hieman yli kolmannes (33,9 %) ehdokkaista osui 50–64-vuotiaiden ikähaarukkaan. Suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa ehdokkaita asetettiin yhteensä 4 849, joista tähän varttuneiden ikäluokkaan kuului 1 406 henkilöä eli 29,0 prosenttia. Valituista valtuutetuista ikäluokkaan kuuluu koko maassa 31,5 % ja suurissa kaupungeissa 25,2 %.

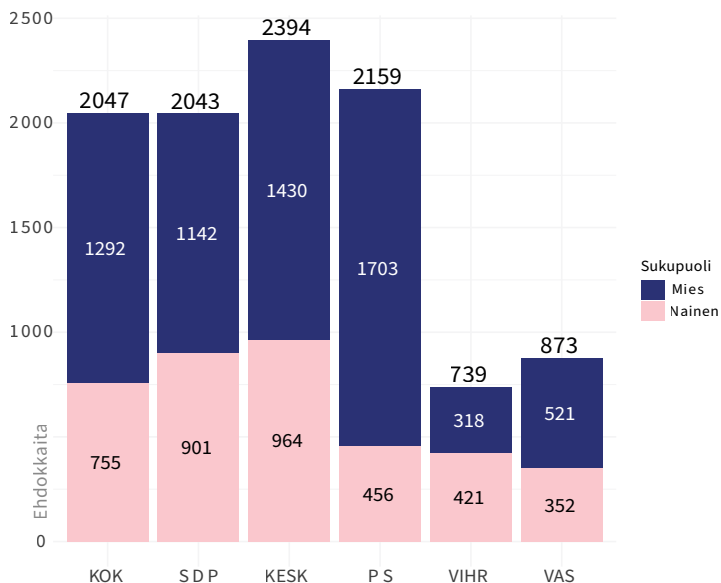
Tästä ikäluokasta suhteellisesti suurin osa oli lähtenyt vaaleihin ehdolle (0,96 %) ja myös tullut valituksi (0,25 %). Todennäköisyys tulla valituksi juuri tästä ikäluokasta oli lähes yhtä suuri kuin ruuhkavuosi-ikäluokassa 30–49-vuotiaat. Ylipäänsä keskimäärin joka neljäs ehdokas tulee valituksi kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi nuorimpien ikäryhmässä, josta alle viidennes tulee valituksi.

Koko maa

Eniten tässäkin ikäluokassa ehdokkaita asetti keskusta (2 394 henkilöä) ja sen jälkeen perussuomalaiset (2 159 henkilöä). Ehdokasasettelu oli tässä ikäluokassa koko maassa puolueiden välillä tasaisinta, ainoastaan vasemmistoliitto ja vihreät jäivät muista puolueista selvästi jälkeen.

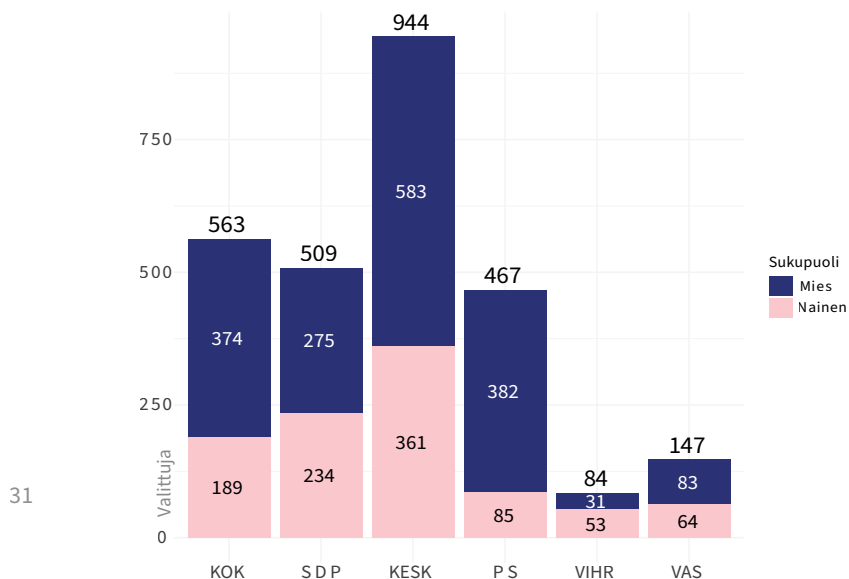
Ehdokkaat ikäluokka 50-64 puolueittain ja sukupuolittain

30

Kuvio 5H

Valitut ikäluokka 50-64 puolueittain ja sukupuolittain

Kuvio 51

Tarkastelluista puolueista tässä ikäluokassa kaikilla muilla paitsi vihreillä oli enemmän miesehdokkaita kuin naisia. Miehiä tuli näin ollen myös valituksi enemmän kaikista muista puolueista paitsi vihreistä. Tämän ikäluokan kohdalla todennäköisintä oli tulla valituksi keskustan riveistä (39,4 % tuli valituksi) ja epätodennäköisintä vihreiden riveistä (11,4 % ehdokkaista tuli valituksi). Naisten oli vaikeinta tulla valituksi vasemmistoliiton riveistä (18,2 %) ja miesten vihreiden listoilta (9,7 %).

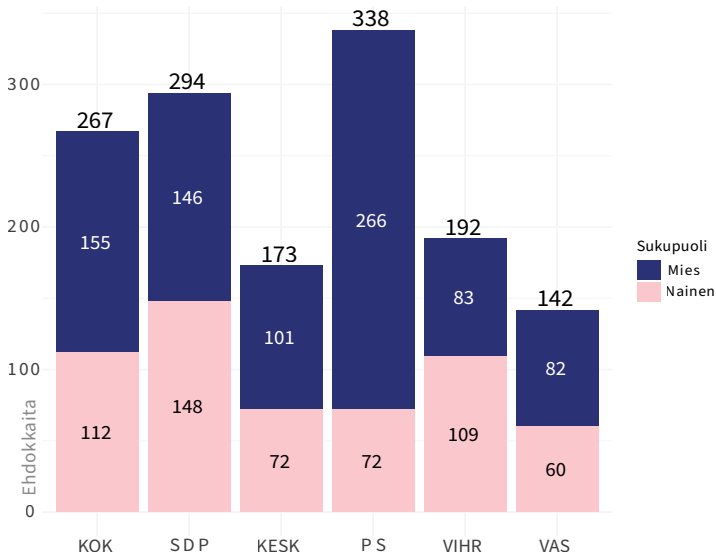
HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Varttuneempien keski-ikäisten ikäluokkaan kuuluvia (50–64-vuotiaat) näyttäisi olevan helpointa saada ehdolle. Ehdokkaiden suhteellinen osuus koko ikäluokasta on suurin.
- Keskusta jyrää niin ehdokkaiden kuin valtuutettujenkin määrässä erityisesti tässä ikäluokassa.
- Kaikissa puolueissa vihreitä lukuun ottamatta miehiä oli enemmän ehdolla ja tuli myös valituksi tässä ikäluokassa.

Suuret kaupungit

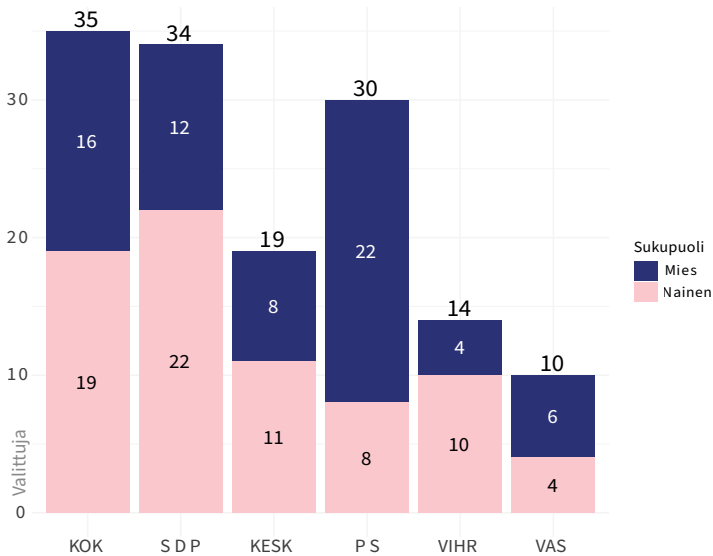
Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa eniten ehdokkaita 50–64-vuotiaiden ikäluokassa asetti perussuomalaiset, mutta puolue sai kuitenkin läpi heitä vasta kolmanneksi eniten. Kokoomus taas asetti ehdokkaita tässä ikäluokassa puolueista kolmanneksi eniten, mutta sai kaikista eniten heitä kuitenkin läpi.

Ehdokkaat ikäluokka 50-64 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

Kuvio 5J

Valitut ikäluokka 50-64 puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

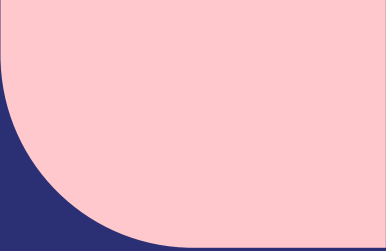
Kuvio 5K

Miehiä tämän ikäluokan ehdokkaista suurissa kaupungeissa oli yhteensä 59,2 % ja naisia 40,8 %. Sukupuolten tasaisessa edustavuudessa eniten haasteita oli jälleen perussuomalaisilla ja vihreillä. Vaikka miehiä asetettiin selvästi enemmän ehdolle, valituksi tuli hieman yllättäen kuitenkin enemmän naisia tässä ikäryhmässä (52,1 %). Varttuneille naisvaltuutetuille on siis suurissa kaupungeissa kysyntää enemmänkin, mitä ehdokaslistoista voisi päätellä.

Todennäköisintä tässä ikäluokassa suurissa kaupungeissa oli tulla valituksi kokoomuksen listalta (13,1 % tuli valituksi) ja epätodennäköisintä vasemmistoliiton riveistä (7,0 %).

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Kuuden puolueen kaikista ehdokkaista suurissa kaupungeissa kolmasosa kuului 50–64-vuotiaiden ikäluokkaan ja neljännes valtuustoihin valituista.
- Perussuomalaiset asetti suurissa kaupungeissa varttuneiden ikäluokassa eniten ehdokkaita, mutta sai puolueista vasta kolmanneksi eniten heitä läpi.
- Miehiä asetettiin tässä ikäluokassa selvästi enemmän ehdolle, mutta naisia tuli enemmän valituksi.

Seniori-ikäiset valittiin todennäköi- semmin valtuutetuiksi suurissa kaupungeissa

36

Tässä luvussa käsitellään niin sanottua seniorien ikäluokkaa, eli yli 65-vuotiaita. Heitä on kaikista suomalaisista 1 255 938 henkilöä eli 22,7 % koko väestöstä.

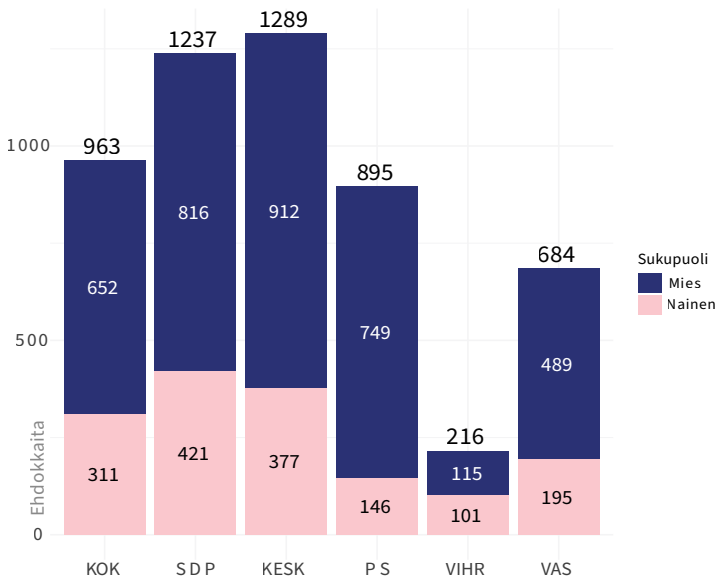
Koko maassa asetetuista kuntavaaliehdokkaista (30 267) tähän ikäluokkaan kuului 5 284 ehdokasta. Eli 17,5 % ehdokkaista osui yli 65-vuotiaiden ikäluokkaan. Suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa ehdokkaita asetettiin yhteensä 4 849, joista nuorten ikäluokkaan kuului 642 henkilöä eli 13,2 prosenttia. Valtuutetuista koko maassa 17,5 % kuuluu tähän ikäluokkaan ja suurissa kaupungeissa 15,3 %.

Koko maa

Eniten ehdokkaita tässäkin ikäluokassa asetti keskusta, mutta SDP oli heti kannoilla. Maaliintulojärjestys eli valittujen määrä suhteessa asetettujen ehdokkaiden määrään kulki käsi kädessä. Eniten ehdokkaita asettanut keskusta sai eniten seniorivaltuutettuja, toiseksi eniten ehdokkaita asettanut SDP sai toiseksi eniten seniorivaltuutettuja ja kolmanneksi eniten ehdokkaita asettanut kokoomus sai kolmanneksi eniten seniorivaltuutettuja. Myös sukupuolijakauma oli samantyyppinen sekä ehdokkaissa että valituissa; miehiä oli enemmistö.

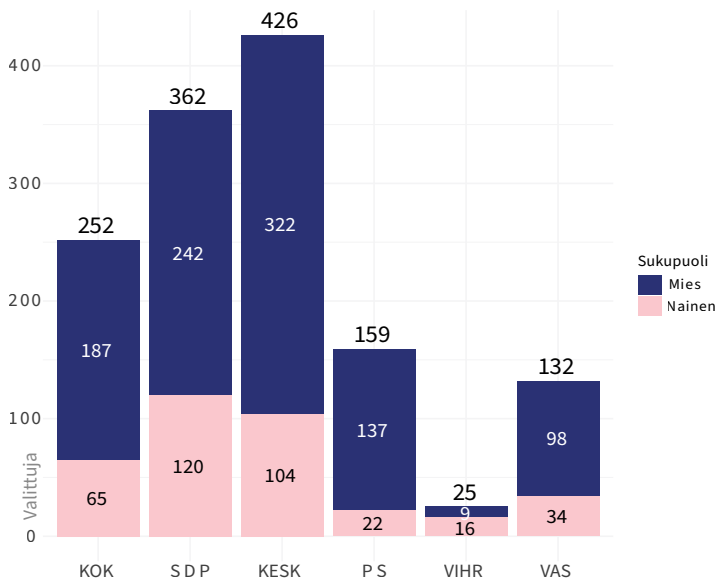
Ehdokkaat ikäluokka 65- puolueittain ja sukupuolittain

37

Valitut ikäluokka 65- puolueittain ja sukupuolittain

38

Kuvio 6l

Ikäluokasta suhteellisesti melko harva lähtee enää ehdolle vaaleihin (0,42 %), mutta valituksi tulee kuitenkin 0,11 % ikäluokasta. Senioreista on lähes yhtä todennäköistä (25,7 %) tulla valituksi kuin ruuhkavuosien ja varttuneiden ikäluokista (30–64-vuotiaat). Todennäköisintä se on keskustan riveistä ja epätodennäköisintä vihreiden. Naisille todennäköisintä tässä ikäluokassa on kuitenkin tulla valituksi SDP:n riveistä.

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

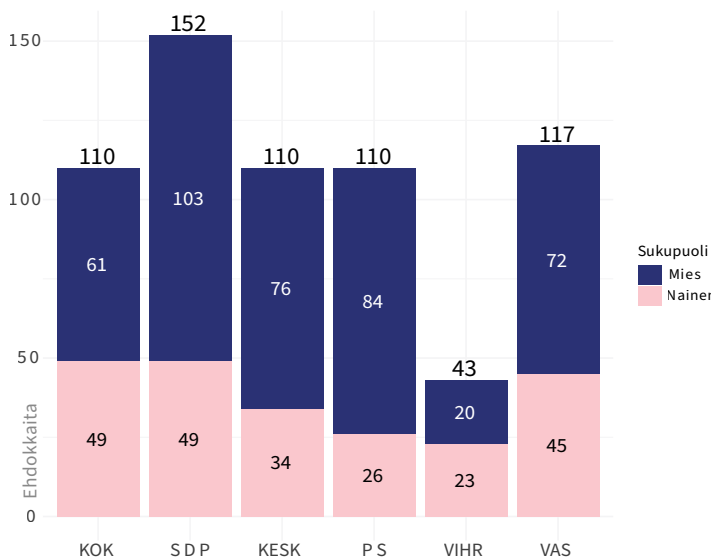
- SDP kilpailee tiukasti keskustan kanssa koko maan osalta “ykkössenioripuolueen” asemasta, kun katsotaan ehdokkaiden ja valtuutettujen määriä.
- Etenkin yli 65-vuotiaiden miesten on todennäköisintä tulla valituksi keskustan riveistä kun taas naisille SDP näyttäisi olevan todennäköisempi.
- Ikäluokasta harvempi enää lähtee ehdokkaaksi, mutta suosio ja todennäköisyys tulla valituksi valtuustoon on kuitenkin lähes yhtä suuri kuin 30–49-vuotiailla tai 64-vuotiailla.

Suuret kaupungit

Vasemmistoliitto poikkeaa ehdokasasettelussa isoissa kaupungeissa 50-64-vuotiaiden osalta enemmän kuin muut puolueet, kun verrataan koko maan tilastoihin. Yli 100 000 asukkaiden kaupungeissa vasemmistoliitto asetti puolueista toiseksi eniten ehdokkaita. Se ei kuitenkaan auttanut heitä nousemaan seniorivaltuutettujen määrässä kovin korkealle, sillä ainoastaan vihreät sai isoissa kaupungeissa vasemmistoliittoa vähemmän seniorivaltuutettuja. Tässäkin ikäluokassa ja kaupungin koosta huolimatta sekä ehdokas- että valtuutettujen joukko on miehin.

Ehdokkaat ikäluokka 65- puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

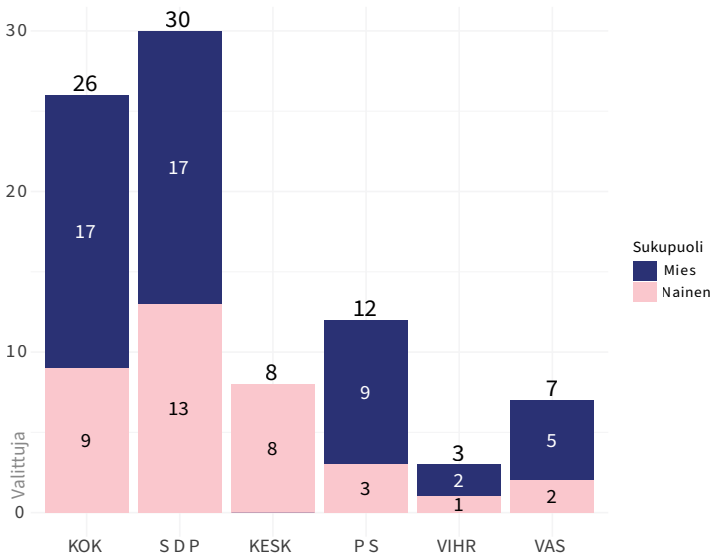
40

Kuvio 6J

Valitut ikäluokka 65- puolueittain ja sukupuolittain yli 100 000 asukkaan kaupungit

41

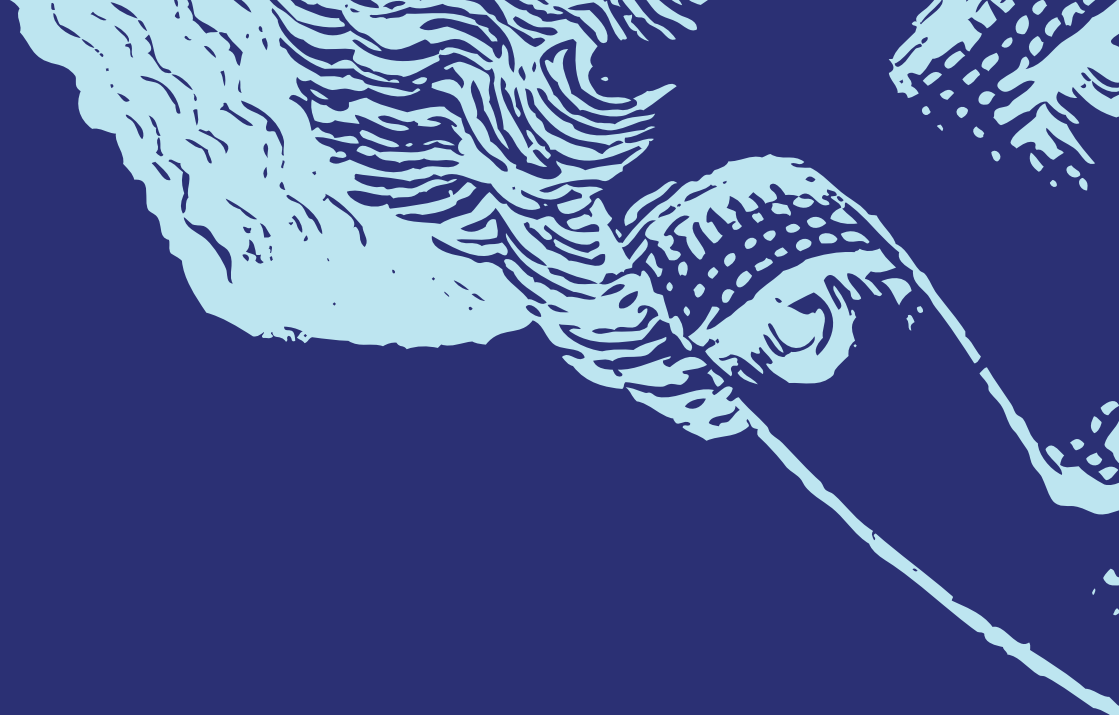

Kuvio 6K

Määrällisesti eniten seniorivaltuutettuja suurissa kaupungeissa sai SDP ja vähiten vihreät. Todennäköisintä senioriehdokkaan oli tulla valituksi kokoomuksen riveistä (23,6 % tuli valituksi) ja vähiten todennäköistä vasemmistoliiton riveistä (6 % tuli valituksi). Naisten oli jälleen todennäköisintä tulla tosin valituksi SDP:n riveistä. Suurissa kaupungeissa ikäluokista todennäköisintä ylipäänsä oli tulla valituksi seniorien ryhmästä (13,4 % tuli valituksi).

HAVAINNOT TIIVISTETYSTI

- Vasemmistoliitto onnistui suurimmissa kaupungeissa hyvin yli 65-vuotiaiden ehdokasasettelussa, mutta se ei kuitenkaan tuonut heille merkittävää lisäetua valtuutetuksi valittujen seniorien määrässä.
- Suurissa kaupungeissa tutkituista ikäluokista todennäköisintä oli tulla valituksi juuri yli 65-vuotiaiden ikäluokasta.

Johtopäätökset

Vuoden 2021 kuntavaalien ehdokasasettelun ja tuloksen tarkastelu ikäluokittain antoi kiinnostavaa tietoa eri-ikäisten edustavuudesta kuntademokratiassa niin koko maan kuin erikseen suurten kaupunkienkin osalta. Keskimäärin koko maassa valtuutetut ovat nyt 51-vuotiaita. Suurissa kaupungeissa keski-ikä on hieman matalampi, sillä yli 100 000 asukkaan kaupungeissa valtuutetut ovat keski-ikänsä 47-vuotiaita.

Alle 30-vuotiaat ovat eniten aliedustettuina ja alle 30-vuotiaiden osuus valtuutetuista on nyt 5,6 prosenttia, mikä on hieman vähemmän kuin viime kuntavaalien jälkeen. Onkin seurattava tarkkaan, jatkuuko nuorten valtuutettujen trendi laskevana myös tulevilla vaaleilla. Yksi selittävä tekijä valtuustojen vanhenemiselle löytynee toki yleisestä väestön ikääntymisestä.

Sukupuolittain tarkasteltuna naisia valittiin valtuustoihin nyt enemmän kuin koskaan ennen. Sama muutos on jo aiemmin heijastunut mm. eduskuntavaaleissa. Nyt naisten osuus valtuutetuista ylitti ensimmäistä kertaa 40 prosentin rajapyykin. Nuoremmissa ikäluokissa sukupuolten edustavuus on tasaisempaa kuin aivan vanhimmissa ikäluokissa. Tämä saattaa kertoa yleisestä tasa-arvon trendin ja tietoisuuden leviämisestä nuoremmissa sukupolvissa. Naisvaltuutetut ovat myös keskimäärin nuorempia kuin miesvaltuutetut.

On myös mielenkiintoista tarkastella eri puolueiden ikärakenteita. Nuorimmat valtuutetut ja ehdokkaat olivat vihreillä, vanhimmat tarkastelluista puolueista taas SDP:llä. Tilanteet myös vaihtelivat paljon isojen kaupunkien ja muiden välillä, sillä esimerkiksi keskustan riveistä oli koko maassa helpoin päästä nuorena läpi, mutta samalla keskustan riveistä oli vaikeinta päästä läpi nuorena suurissa kaupungeissa. Senioreissa taas SDP oli suurin puolue ehdokkaiden ja valtuutettujen määrässä. Sukupuolivinouma oli suurin vihreissä naisten osalta ja perussuomalaisissa miesten osalta.

Nuorten ja seniorien oli helpompaa tulla valituksi suurissa kaupungeissa verrattuna koko maan tilanteeseen. Suuriin kaupunkeihin saattaa olla pakkautunut enemmän nuoria esimerkiksi opiskeluiden takia ja myös seniorit muuttavat usein lähemmäksi palveluja. Näin ollen myös näiden ikäluokkien äänestäjiä on enemmän kaupungeissa.

Eniten ehdokkaita ja valtuutettuja suhteessa ikäluokkaan koko maassa oli kuitenkin 50–65-vuotiaiden ikäluokassa. 30–49-vuotiaita oli noin kolmannes kaikista valituista valtuutetuista. Keski-ikäisille tuntuksi olevan kysyntää kunta- ja poliitikassa ja heidän voi sanoa olevan hyvin edustettuina.

Vaaleja leimasi paitsi korona ja sen vaikutukset kampanjointiin, myös keskustelu vaalihäirinnästä. Häirinnän on arveltu vähentävän

etenkin naisten ja nuorten halukkuutta pyrkiä vaaleilla valittaviin tehtäviin. Kenties nämä kaksi olivat yhteydessä toisiinsa, sillä korona siirsi kampanjointia yhä enemmän sosiaaliseen mediaan, jossa myös häirityksi tuleminen on yleistä.

Ensimmäistä kertaa tammikuussa 2022 järjestettävät aluevaalit käydään melko samanlaisissa koronatunnelmissa, kuin kuntavaalit 2021. Kenties etäajan kampanjoinnista on tullut uusi normaali ainakin joillekin ehdokkaille. Tämän mallin voittajat ja häviäjät nähdään paremmin pitkässä juoksussa, mutta tavan voisi ajatella suosivan nuorempia, joille viestiminen sosiaalisessa mediassa on luontevampaa kuin kasvokkaiseen kampanjointiin tottuneelle vartuneemmalle väelle.

Etäaika auttaa sekä ehdokkaita että puolueita miettimään, mitkä kampanjoinnin tavat aidosti ovat tätä päivää ja mitä on vain tehty tottumuksesta. Muutos on aina mahdollisuus uudistua.

